

Cartes de Miquel Duran a Maria Antònia Salvà (1947-1952)

XIII JORNADES D'ESTUDIS LOCALS

Francesc Lladó i Rotger¹

Aquestes cartes són la continuació de les que presentàrem a les comunicacions de les X, XI i XII Jornades d'Estudis Locals dels anys anteriors. Remetem el lector a aquelles comunicacions, especialment la primera, tant pel que fa a la introducció i contextualització com a la bibliografia. En aquesta edició presentam també una altra comunicació amb les cartes de Salvà a Duran que es corresponen a les de la present.

Les missives que mostram en aquestes jornades van de 1947 a 1952 i són les darreres que s'escrigueren, car Duran va morir el 1953. Les cartes de Duran es troben a la Biblioteca Lluís Alemany del Consell de Mallorca.² Aquest darrer bloc ha tengut unes certes dificultats de transcripció, atès que Duran, que ja no escrivia gaire bé, ha anat envellint i té una escriptura cada vegada més difícil, car, a vegades, es deixa síl·labes que oblida d'escriure o d'altres repeteix paraules sense adonar-se'n.

Les cartes estan caracteritzades per l'avançada edat dels dos corresponents i per l'acostament de la mort que tots dos esperen com a porta per anar al cel. Un tema recurrent són les malalties i també la mort del éssers estimats que ell relata a l'amiga. Ell pateix d'asma o ofegor, com diu ell, i també és víctima de constipats i d'inflor de peus i cames. Li conta la mort de la seva esposa i la de l'amic Miquel Ferrà.

En aquesta darrera ens assabentam que Duran va visitar Ferrà a la Clínica Grau, el qual també era, segons diu Duran, amic de Ferrà. També comenta el moment que va conèixer Ferrà, que fou el 1897 quan Duran era corresponent de la revista *Mallorca* Domincal, que dirigia el pare de

¹ Doctor en Filosofia per la UIB.

² Volem agrair tant a la família Duran com a la Biblioteca Lluís Alemany del Consell de Mallorca la possibilitat de publicar aquestes cartes.

Miquel Ferrà. Parla també de com enyora Ferrà i convida Salvà, que és a Alcúdia, que vagi al Morer Vermell, on ell estiueja, per poder parlar llargament de l'amic mort. Finalment, parla de l'homenatge que els amics volen retre a Miquel Ferrà i de com preparen l'edició de les poesies completes d'aquest.

Duran manifesta que el que més desitja és “tranquil·litat per preparar-se per morir”. Parla dels seus néts, diu que ha fet un vou-veri-vou a la seva néta i conta, orgullós, que la major de les nétes coneix la nostra literatura i escriu perfectament la nostra llengua. Les cartes també contenen comentaris sobre els premis que rep Duran en la seva vellesa per composicions en català, malgrat el mal estat en què es troba la llengua catalana. Un dels premis és al Certamen Literari de Palma. Duran li conta com va anar a rebre'l amb el gaietet i el públic assistent li va retre la més llarga ovació de la nit. Comenta a l'amiga que tot l'èxit que ha tengut el deu a Salvà, Ferrà i Costa. També aconsegueix un premi al Certamen Marià amb els *Goigs a Maria Assumpta*. Duran dedica tres poemes a Maria Antònia Salvà. Li demana per publicar-ne un al *Correo de Mallorca* i també els cedeix per una pàgina que el diari *Baleares* dedica a Inca i en la qual surt una entrevista a Duran en la qual parla de Salvà. Li comunica, com una notícia extraordinària, que a la ràdio de Barcelona han recitat poesies en català de Salvà, Duran i Guillem Colom. També li conta els homenatges que li reten a Inca en la seva vellesa: el del Círculo de Arte y Cultura de Inca, el del Cercle d'Obrers Catòlics, al qual assisteixen, conta, Joan Pons, Guillem Colom i Francesc de B. Moll. Maria Antònia Salvà hi envia un sonet i la seva adhesió a l'homenatge. A més, conta a l'amiga que l'Ajuntament d'Inca féu un acte per entregar llibres als alumnes de les escoles al qual ell va assistir. El feren pujar a l'escenari i també li feren un llarg aplaudiment.

Els estius, com de costum, Duran va a estiuejar al Morer Vermell, on rep i escriu les cartes. Dóna gràcies a Salvà per la correspondència i pels versos que diu que li ha “adobat”. Li agraeix, així mateix, l'enviament de “Cel d'horabaixa” i de “Llepolies i juguines”, i elogia el fet que ella tenguí “tantes flors badades quan el sol declina”. També li confia que torna vell i que ha perdut tirada literària i ha oblidat l'ortografia. Per això, comenta, escriu tan malament i no té coratge ni ganes de fer esborrany, car, a vegades, les cartes li surten pitjor que si les fa directament. Necessita dos dies per fer una “mala carta” i abans feia un article per a *Ca Nostra* en dues hores. Així mateix conta a l'amiga que, a causa de la seva vellesa, els seus fills no el deixen anar tot sol a Palma. Finalment hi ha un altre tema, que és l'edició de diferents goigs que també han de menester censura. Parlen concretament dels goigs de Sant Josep de Duran, dels de Santa Catalina Thomàs de Salvà i també dels de l'Assumpta.

Duran envia a l'amiga les seves darreres poesies, que possiblement no estiguin recollides a volum i que incloem perquè siguin conegudes. N'hi ha una de dedicada a la mort de la seva muller, una altra a Sant Francesc, una altra titulada “Per la modèstia cristiana”, la nadala “Tot per Jesús infant” i, finalment, una en agraïment a Maria Antònia Salvà.

En fi, unes cartes que ens indiquen l'activisme de Duran malgrat la seva vellesa i la tranquil·litat amb la qual espera la mort. Unes cartes ben sucoses que ens permetran una visió d'Inca i Lluc-major d'aquells anys, i de la vida quotidiana de Duran i Salvà.

Conclusions als dos epistolaris

Les podeu trobar a la comunicació “Cartes de Maria Antònia Salvà a Miquel Duran (1947-1953)”, inclosa en aquestes mateixes Jornades.

CARTES

38

Inca 26 Mars de 1947
Ave Maria Puríssima

Estimada donya Maria-Antonia:

Des de que vaig rebre d'En Moll el tom de “Llepolies juguines” tenia l'intenció de felicitar-la pel tal aplec, que m'ha agradat molt per haver sabut poetisar temes tant sencills com nostres.

Pareix que V. té les delícies en fer brillar les coses petites, com Sant Francesc que si trobava un insecte enmig del camí el posava a la vorera perquè el cominant no el trapitxàs.

El fulletjar son llibre lo primer que sa nota és que conté poca lletura, com V. mateixa fa notar al pròlec. Pareix que hara està de moda. En la llibreria reben llibres per la venta que posen molt de paper i poca lectura.

Recort haver lletgida una poesia de V. molt bella que parlava que un amo i madona que l'obcequiaren amb fruita, i que jo no he sabuda veure al tomet. Jo trob que tot [el] que fos de manjar podria anar incluit a l'aplec.

Perdoni la meua franquesa que si no fos tanta no tendria confiança per dir-li res.

Supòs que sabrà que'l “Correo de Mallorca” ha organitzat un concurs literari i que sols destina un premi a la poesia. 250 pesetes al millor sonet i escacits al que sien aguantadors.

Estaria be que jo presentàs el sonet III que li vaig dedicar? No me he cregut amb autoritat de fer-ho sense el seu permís. Crec que sempre tendria un escésit.

No recort que hagen ca[m]biat impresions sobre la operació que ha hagut de sofrir nostro estimat Ferrà. La primera notícia que vaig tenir va ésser per una obrera nostra, Na Magdalena Adrover que al mateix temps va ésser operada. Precuntat si era bibliotecari [el] tal Ferrà va sabre que era l'amic meu. Com ella deixà la clinica primer volgué pujà a saludar-lo i en quedà encantada del cas que li va fer En Ferrà, de la seva cultura, del seu posat, fins li recità de memòria un sonet meu. Des de llavor[s] jo he vist en Ferrà i me digué que havia quedat molt bé.

Na Magdalena Adrover és aficionada a la literatura mallorquina, ha llegit el meu volum el den Ferrà, Costa i el deVoste.

Tenen res denou per devers ca-seva? Jo fas vots perquè tenga amb tots els seus unes festes de pasqua florida plenes d'alegria i felicitat. La meua muller entrada d'ivern caigué amb gran debilitat, però ara ja s'ha refeta bastant, jo en la meua croseta i fumant trompatilla trespas la vila, tir enrera als 81.

Cordialment
Miquel Duran

{Hi ha un full amb un poema imprès de Miquel Duran amb el títol de “Tot per Jesús infant” dedicat “A tots els qui han aidat amb treballs i donatius als certàmens de Betlems organitzats en nom de L’Harpa d’Inca.”}

TOT PER JESÚS INFANT

Un bell villancet voldria
Glosar amb gran devoció
Per fer content l’Infantó,
Fill de la Verge Maria.

Alabar la fantasia
dels Betlems dels concursants
i la gràcia dels donants
premis amb bella alegria.
Saludar les jovencelles
Que cantaven pastorelles
Al festival adhiert.

Dotze anys n’hem feta memòria...
Per Jesús l’amor i la glòria
I per tots l’agraïment!
1947 Miquel Duran

39

Inca 10 setembre 1944 {Pel context ha de ser 1947}

Ave Maria Puríssima

Estimable i estimada donya Maria Antonia: En primer terme la salut per la festa del dolcissim Nom de Maria, que desig que passi amb tota falicitat possible en aquest món amb companyia de la seva amable família.

Jo ja sabia, pel Pare Caldentey, que V. pro[va]blament aniria a Alcudia amb motiu de la fundació d’un Patronat que presidia la seva Naboda. Cabalment tal cosa estiga en la sona nostra, la veuen de nostra residència del Morer Vermey.

Jo ha[u]ria anat aquells dies a Alcudia per saludar-la i canviar impressions sobre tantes coses esdevengudes per nostre esperit i idealitat, però aquells dies no podia deixar la meva Esposa que per la salut viu al Camp. Na Maria la filla té estar en la llibreria, i si més tard vaig anar a la plage va esser els dies que Francisca la cuidà que va venir a Mallorca a pasar una temporada.

Ha tenguda una gran satisfacio per V. que el Sr. Moll haja pogut sens dificu[l]tats edita la seva intensa obra literaria. A més del que puga cuidar en nostra llibreria en la venta dels seus volums jo vull figurar com a subscriptor, per això escrip a l’editor.

Dony[a] Catalina Costa i son fill Mn. Joan me mostraren gran satisfació de poderla tenir en sa companyia tres dies i que V. preguntas per mi si ja era anat a Alcudia estivatjar teng un motiu més d’agraïment pel seu interès.

La meva Esposa Maria ha millorat molt aquest estiu despres de l’hivern que la tenguerem molt mala, la qual li envia les més cordial[s] expressions. Saludi de part meva tots el[s] seus. Son amic que l’encomana en les seves oracions com ell heu farà perque tot li vaja be en Jesucrist.

Miquel Duran

Miri que he fet per la modèstia cristiana. No crec que sia bona per publicar-la, les atlotetes me pegarien. {Adjunt hi ha el poema de Duran “Per la modèstia cristiana” manuscrit per ell mateix.}

Mai Salomé amb sa guirnalda
de rica grana
fou gentil com el lliri
de l’humil prada.

Oh tu dona formosa
de gràcia innata
no vulguis coloraines
de fora casa.

Creu-me. La cara neta,
fresca i afable.
candor i cenzillesa
i bona parla.

Son belleses autèntiques
que a Deu agraden
l’home bo enamora
perque son castes.

Un gran pressupost porten
nines i dames
d’essències i mixtures
que son molt cares.

Contesta la decència
son pompes vanes,
molt manco costarien
les falde llargues.

El Bisbe de Mallorca
ordes té dades
no vol en les esglésies
dones sens managues.

Al Vaticà de Roma
—on manda el Papa—
no deixa entrar les dones
sens vestir calces.

Miquel Duran

Inca 1 Dbre 1947

Estimada Maria Antonia:

Li escrit per donar-nos el condol per la mort de nostre comú amic delectíssim Miquel Ferrà. El vaig visità a la (clínica Grau amic de Ferrà i parent meu) el dia que feren el funaral-homanatge a Mn. Costa, altre amic estimadíssim. Vaig pensar en vós, però no vaig sabre a on trobar-vos i frisava perquè essent dijous anava totsol i volia partir prest. Ara a canostra no volen que vaigi totsol a vera vila.

La esposa de Ferrà el me dixà veure per que sabia lo molt que ens apreciavem. Ell se alegrà de la visita dient-me que estava content de me visita. Me allargar el bras i li vaix besà se mà efusivament. Me digué que havia corregit el meu sonet pel llibre de Montse[r]rat i [que] passàs per can Moll que tenia un exemplar del llibre per mi. La seva esposa li feia senyes que no parlàs i jo vegent això me vaig despedir, tornant a besant-li les mans. Al sortir me vengué un raig de plor que la bona enfermera, sa esposa, tengué que consolar-me i me acompanyà en totes les escaleres fins a baix donant-me el bras. Me han dit que el va servir durant la malaltia amb una delicadesa admirable.

El disapte que morí ben dematí una veinada seva i amiga nostra ens telefonà la seva mort. Al capvestple jo amb na Maria hi anarem i casi tot el temps vaig està en sa família. Mes tart comparueren els amics literats. Vaig pregunta per Vos i me contestaren que dies abans l'havieu visitat.

Nostra amistat comensà devers l'any 1897 degut que jo era el corresponsal de Mallorca Dominical que dirigia son Pare Bartomeu. Moltes vegades vengué a Inca a pendra part en velades i festes que jo organisava i en qualsevol lloc que ell estàs sempre em tengué una corresponde[n]cia amigal. Molt tent que agrairli pel despendriment que ha tengué amb mi, si heu tenia que escriura ompliria moltíssimes quartilles.

Molt agradria fer-li una poesia però he perduda memoria i no fas res de bò, el sonet que vaig fer per Montserrat no podia passà, pregaré per la seva animeta.

No vaig anar al funaral però li vaig fer celebrar una misa.

Me he alagrat molt que als seus amics li facin un homenatge i vulguin editar les seves obres. I la seva obra literaria com va de suscripció? Per paga ara estan distrets els amants de nostre[s] lletres en altres suscripcions que potser que una faci mal [a] l'altra.

Me encomani a Deu que també heu farà per vos vostre antic amic que us estima en el Senyor. Saluts als seus.

Miquel Duran

Inca 10 de febrer 1948

Estimadíssima en Crist: Tota ma familia està agraida de V. pel contingut de la seva carta de condol i confortable per la mort de ma volguda esposa, que hem lletgida en familia entre llagrimas.

Com V. ja sabia per les meves cartes que fa estona que anava malaltisa i els metges la anaven apadasant. Cref[i]en que encara la adobarien altra volta. El dia abans estava axecada com sempre, dia 21 el metge la trobà capficada i ens digué se pod confasar i el capvespre ja diré si es necessari viaticar-la. Sobre les dues del capvesple la monja que la guardava ens digué: se mor! I dins cinc minut[s] moria mentre rebia la Extremaunció. Per la Puríssima havia combregat.

En cap dels meus morts me ha causada tanta impressió ni m'ha causada tanta pena, que jo atribuesc a la meva vellesa. Les meves filles me abressen i me diven mon pare no ploreu i elles ploren mes que jo. Coranta anys en viscut plagats com esposos i els deu derrers que els meus fills ens ha[n] retirat al descans sempre hem estat junts i mai ens deixaven. Feiem el mes de San Josep, el mes de Maria, el del Cor de Jesus, a ella li agrada lletgir la vida dels sants etc. etc....

Mos infants a ta falda regalada
s'adormen amb gentil vaciadura,
en ton bell nom hi troben la dolçura
que'ls falta de sa Mare malguanyada.

Que bé ha cumplit aquest programa espiritual!

Desde el seu reconet a on estava ella mandava les feines de la casa i l'amiger del camp venia a pend[r]e les ordes sobre lo que convenia fer, quen per cert manda[va] be i era oportuna en les seves coses.

Tots els de familia estan agraits a V. pel[s] sufragis que ha oferit per la seva ànima. V. no me deu cap carta ja me don per satisfet de la correspondència que V. ha tenguda amb mi i preg a Deu que le hi pagui jo ben poc valc i ben poc mereisc

Cordialment en el Cor de Jesus.

Miquel Duran

[Aquesta carta va acompanyada del recordatori de la mort de l'esposa de Miquel Duran Maria Coli Pujol.]

42

A ma volguda Esposa Maria Coli Pujol Al cel sia

Vos foreu, oh Maria, gentil cunyada
i mon consol d'amant i casta esposa...
filles me dàreu, belles com la rosa,
jo fill que encobeireu refiada.

Qua[ra]nta anys passat[s], muller amada,
de la vida hem sofert la trista prova...
res ha pogut turbar la nostra glosa
perque el reny topava en la besada.

Bella cosa és amarse en sencillesa
viure un per l'altra en blanca vellesa,
que pel feixet dels anys és benaurança.

Mes, la mort és venguda silenciosa...
ai! Me ha robat la joia més gelosa,
deixant-me amb gran tristesa d'enyorança
Març 1948

Miquel Duran

[Dins el mateix sobre hi ha una foto d'un home amb una nina petita.]

43

Ave Maria Puríssima
Alcudia 16 joriol 1948

Estimada en Crist: Desde ahir som al morer Vermei d'Alcudia. Des de nostra casa veim no molt enfora la casa patronat de Lluchmajor. Si enguany com l'any passat havia de venir a Alcudia mos agradaria sabreu, porque si vostè heu trobava be, en[s] podriem veure per canviar impresions sobre tantes coses nostrades i [del]car amic mort de grata recordació.

Ha venguda per estar un mes en la nostra companyia, Na Francisca amb el marit Alfret Canals, una minyona encantadora. Na Francisca completament re[s]teblida de se arriscada operació.

Ells me han dit que el radi de Barcelona, recità tres poesies de mallorquins. Casa pagesa de Vostè, Flors de Metler, meva i una altre d'En Colom.

Tots els meus la saluden codialment.

Son amic que l'estima, té molts de motius que té per estima[r]-la en tanta correspondencia que hem cambiada i tant de vers que m'ha adobats.

Miquel Duran

P. D. Dia 16 de joriol som [a] Alcudia, fetxa d'aquesta carta que no vaig tirar al correu, comptant si seria oportú per les molesties que li puga causar, que [la]consider ocupada en el edició de les seves obres, però ahir vaig visitar donya Catalina Costa i son fill sacerdot, vaig dir que escriuria a Vostè i ell men contestava que digués a V. que abceptàs la invitació que li tenen fet[a] de venir a Alcudia. Me regalaren el numero de "Cristiandad" dedicat a Mossen Miquel Costa. Acab de lletgir el seu treball que me ha agradat ferm per les evocacions que hem fa bastant semblantes a les meves en la conaguda del poeta excels.

Miquel Duran

44

Inca 14 octubre 1948
Ave Maria Puríssima

Benvolguda D^a Maria Antonia Salvà:

He rebut el llibre de poesies "Horabaixa". Quina sorpresa més agradable! Ignorava que se publicàs tal volum, ni que tengués tantes flors badades quan el sol declina que hage pogut fermar tant bell volum. Sols conaxia algunes que V. me havia enviades que guart amb algunes de Ferrà. Jo no sé com agrair tantes de atencions de la seva bondat per la materialitat del volum per esser un del[s] tirats en paper de fill, per la joia del seu valor espiritual, i sobre tot per la dedicatòria coridal d'una amiga santament efusiva.

Voste com sempre. Temes humils de la terra baixa que els altres poetes no hi sabem agafar res. Vostè dels adagis i tretes vulgars les sab er[r]adonir de tal manera que en surten roses hufanes i clavell[s] de tota mena. La felicit en tota l'anima pel nou èxit, que veig de tota la prempsa se n'ha ocupat en forsa d'alabances.

Tenia feta una poesia del amic Ferrà. Vaig visitar, en la meva filla Maria, a Na Catalina Ferrà i entre moltes coses, me digué que En Pons havia preguntat si sabia cap poesia que ell no conegués. Jo he enviat a Na Ferrà la meva. Supòs que si és per publicar en Pons la corregirà. Po[s]teriorment un jove de Binisalem que ha dit que se feia un llibre que tenia que està llest pel primer aniversari de la seva mort. Si sempre he estat aïslat dels amics poetes, ara sense el bon Ferrà hi estaré molt, molt més, si no fos per V. que té l'amabilitat de escriu[re]-me amb unes cartes tant estimades per mi no sabia res de nostres amics.

Me vengué ben denou que el seu germà hagués estat viaticat, però que ja està bo i pinta un quadre en moltes figures, el saludi de part meva dien[t]-li que desig que Deu li doni salut per poder pintar moltes figures de l'art religiós.

Si la seva naboda Pepa ha tenguda una malaltia que tengué sa mare, no totes les dolencies d'herencies se repateixen. El meu padrí meternal que morí d'aufagó, i en tanta descendència com va tenir jo solament som esta l'hereu de aquesta malaltia, que com més vaig envellint es més aguda i apenes si puc dormir per falta de respiració.

No s'ha de enfadar per que "Cristiandad" hage posat en tinta vermella el titol de la seva crònica. Tots els títols d'aquell número estaven en vermell, i fent una abcenpció hauria estat un agravi per vostè si els haguessen possat en lletra negra. Cosa que no varen fer, ni devien fer-ho. No s'ha posada en redicol porque no partia de vostè, sinó de la direcció del què confeccionava la revista, això salta a la vista. Un altra que no fas estada V. hagués considerat que era un obsequi

que li feien. Mossèn Juan Bennassar i sa bondadosa Mare, me digueren que si li havia d'escriure li digués que ells pensaven igual de mi respe[c]ta en això.

La crònica de l'amistat amb Mn. Miquel Costa la trob deliciosa. L'impresió que li feu veure publicada la seva primera poesia per un poeta de l'altura de Costa, la comprend molt bé i li decantàs el dormi[r] els satisfà. Jo que no tenia l'amistat de família com vostès vaig experimentar la mateixa satisfacció al publicar-me “plan d'amor” després de haver-la lletgida a la tertulia de C'an Sureda, un dia que hi assistia el Bisbe Campins. Per casualitat me vaig topar en la Roqueta que l'havia copiada de una revista que dirigia el canonge Miralles, mes tard B. de Mallorca. Quina sorpresa! Heu veia i no heu creia. Quin temps aquell!

Diu que fa temps que va elisa literariament jo crec que és degut a la vellesa com diu vostè. Es que és tal el seu desig que no gosa deixar la ploma, a pesar de haver publicat un “Horabaixa” tant garrit. A mi me passa lo mateix fins he per[du]da la ortografia i per fer una carta teng de fer borrador i a vegades me surt més malament que el de fer[-la] en primera intenció, sempre estic cercant coses i escrits que he perdut i no sé a on els he posat. Ara fas un[s] goigs a Maria Assumpta comensats a principi d'agost, encara no estan be així com voldria.

El retrat que ha trobat dins la carta és de la meva neteta catalana a qui he fet el vou-veru-vou que veurà. Veurà la cara joliva que treu i això me ha mogut a fer-li aquest obsequi. El jove que el sosten és en Miquel, fill de Llorens, que també viu a Barce[lo]na estudiant de llicenciatura d'Historia Natural.

El retrat de la nina és fet al seu mig any.

Res més, per part meva, no té ne[ce]citat que me contesti que no vull que perdi temps per causa meva.

En tota la efusió del meu cor en Jesucrist.
Miquel Duran

45

Inca 27 maig 1949

Estimada donya Maria Antonia i també inolvidable, seran pocs el[s] dies que no tenga un recort per V. i sa família. No creurà la alegria que he tenguda de rebre carta seva. Pug dir que l'anyorava, si jo no li escribia era per no obligar a contar-me i tenia el mateix ància de rebre notícies per veure com campava.

També li [ha] arribat el cas que me ferem a la “Sala Augusta”. Quan el públic va veure que me aixecava amb el gai[e]tet ma fan una ovació la més llarga i entusiasta de la festa. El Sr Pons i altres del jurat vengueren dar-me la mà per pujar l'escalinata i me presentaren el Sr. Bisbe que les principals autoritats de Mallorca constituïren la presidència i segurament no sabien que jo existís. Posat al meu lloc encara seg[u]ia llarga estona l'aplaudiment expontani. Aquest distingit i nombrós públic me coneix a mi? Tot a la glòria de Deu, sense Ell no podem fer res de bo. Deu me perdoni l'atreviment que he tengut per que veritablement omplí mon cor d'alegria i mes quan no heu esperava. D'aquest èxit les toca la major part a vostè a Sr. Ferrà i Mossen Miquel Costa me han manat per la mà en les seves correccions que en tant gust han fet a mos pobres treballs.

La premsa també s'ha [fet] eco, sobretot la Almudaina.

Jo vaig anar a Ciutat acompanyat de Llorens i d'una neta filla seva que té 16 i es tant alta com son Pare, perque Na Maria es a Barcelona. D'ençà que morí sa Mare no me deixen sortir d'Inca totsol.

Si que teng idea de la satisfacció de vostè el verure-me premiat en un[s] goigs dedicats a l'Assumpta de Maria. Calque cosa ha de valer el temps consagrat en una correspondència espiritual que ha fet vibrar nostres cors amb sentiment i idees dins una netedat exemplar i casi sempre en un fons de poesia certa. A mi sempre me interessen les coses de vostè, però a vegades no me [he] trobat digne interessar en vostè i ara com que ma sia una necessitat.

Escep amb satisfacció la felicitació que em donà de part seva i dels plorats amics Ferrà i Costa que veritablement me estimaren. Quant vaig anar en na Maria filla, a visitar Ferrà de cos present molts dels seus amics me deien En Miquel us estimava molt.

En una altra correspondència li contaré petites anedotes sutceides amb Mossen Costa que ara ja estic cansat.

Ah no hi pansava! Ja me havia dit en Colom un parei de vegades de jo anar a recitar poesies a Caseva. Ara davant en Llorens, me he repenit i mon fill li digué ja [li] dirà coses. Li dig això perque un dia Vostè me'n parlar. Si ve el cas vostè que estiga enterada per si [h]o feia. En la seva vellesa no deu estar per cançons, com jo tant poc hi estic. De totes maneres no faré més que presidir.

Ara a Inca també tracten [de] fer-me un homenatge. Me cregui estic bastant malalt l'asma augmenta de dia en dia i estic bastant trist després de la Mort de la meva esposa. Era tant bona! Tant cuidadosa de les coses, sobre tot, de les [que] perteneix[i]en a mi personalment.

No contest a molts d'estrems, de la seva Bella carta que me [ha] alegrat que vostè i son Germà Francesc si [en] estats malals ja torni[n] estar re[sta]blits.

Li dic tot això, lo més que desig es tranquil·litat per preparar-me per morir.

Perdoni de la mala redacció de aquesta carta, i ja heu sab el primer que mori pregui al Senyor a Maria Verge pe[l]ls qui encara queden per la terra.

Son amic cordial en Crist.
Miquel Duran

P. D. Escrita la carta ha quedada damunt la tau[la] per anarme'n al llit a suar un costipat un poc fort alguns dies.

Don Joan me ha enviat 250 pesetes per l'escrit i un diploma molt bell. El premi era 500 ptes i les nos hem repartit. Son autor es un jove [de] Binisalem que promet molt, els seus goigs tenen sis estrofes en pensaments poètics, els meus una vintena d'estrofes i me fan[?] damunt la historia i la teologia i com hi ha molts de parers diversos, he hagudes de fondre i separar moltes estrofes, es el treball que m'ha costat mes pena.

He escrit al senyor Pons que li passàs el papé[r] de vidre i supri[mi]s estrofes si el criteri equilibrat[?] ho trobàs convenient.

Ara en Llorens degut a la baixa de el paper està determinat [a] reeditar *Flors de Roella* afegint-hi les composicions noves que heu valguen.

Sempre son amic cordial
Miquel Duran

[Aquesta carta du, dins el sobre, el poema que posam a continuació i que és una mica diferent del que havia enviat abans Duran en una carta a part amb una foto.]

*A la meva Esposa Maria Coli Pujol
R. I. P.*

Vos foreu, oh Maria, gentil cunyada
i mon consol d'amant casta esposa;
filles me dareu velles com la rosa
i jo fills que encobeires encantada.

Quants any[s] han passat muller amada,
De la vida sufrint la trista prosa...
Res ha pogut turbar la nostra glosa
per que el reny ha topat en la besada.

Bella cosa és amar-se en la vellesa,
Viure un per l'altra fins en l'avidesa
que per feixet del[s] anys son alegrança

Mes la germana mort, silenciosa,
ai, m'ha robat la joia tant gelosa,
i deixant-me en tristesses d'enyorança.

Miquel Duran

46

Dª Maria Antonia Salvà

Estimada amiga: Teng el gust d'enviar-li els goigs que foren premiats. No escrip llarg per que estic molt enfeinat i al Morer Vermey de Alcudia ja me reglamen. Un altre dia editaré els de Santa Catalina com els teng tots jo supòs que sortí d'En Ferrà la seva suspensió ara la festa ja es passada.

La saluda cordialment son amic i servidor
Miquel Duran Seurina
Inca 9 d'agost 1949

[Amb aquesta carta, que és una targeta de visita, hi va un full imprès amb els goigs a Santa Maria Assumpta de Miquel Duran davant i amb la música de Jaume Albertí Ferrer darrere]

47

Inca 13 d'octubre 1949

Estimada donya Maria Antònia Salvà:

Vaig rebre la seva carta de felicitació per la publicació dels goigs de Santa Maria Assu[m]pte en el Morer Vermey d'Alcúdia.

No sabia que hagués estada malauta. Preg a Deu per la compl[et]ja millorança. Jo també estic malalt i me paseig i fent bona cara. A l'aufagó, ara he plegat un costipat de pit que teng por que no sia la darrera malaltia, me han vist dos metjes, puis teng les cames i peus inflats. Per lo que puga esser convé estar preparats. Molt me agradaria visitar-la, però per tot me han d'acompanyar perque no tenga novetat.

El Sr. Bisbe se ha dignat concedir 100 dies de indulgencia als qui lletgieren o contarien el meus goig[s], esperant fer dins poc temps una segona edició a on anunciarien les indulgencies.

Segons el meu sensor, Mossen Andreu Caimari, el Jurat no ha calificat be els goix[s] en els meus goigs devien donar el premi i no l'assetzit. Ell me diu que presentar al certamen Marià i no meresqué del *docto* jurat ni una menció onorifica. Jo estic amb [el] a Senyor Caimari, perque de [els] goigs de Gelabert no direm res, a pesar que aquest novell és una esperança, sols diu paraules hermoses però sense conceptes. Guant se tracta de un himne religios ha de tenir bells conceptes un poc d'Història i quan se tracta de l'Assumpta, demostrar de la seva incorrupció. Mossen Costa nostre millor poeta, no va fer res pobre de conceptes.

Diu Mossen Caimari en la seva carta que no dona la culpa al autor que cada qual ha fet lo que ha pogut, sino al Jurat que ha demostrat una falta [de] cinceritat lliteraria que fa plorera.

A Alcudia, anant a missa me convidà a berenar donya Catalina Costa que vaig acceptar berenant me digué que volia conèixer les meves filles. La visitarem ma filla Maria i neta Maria, una nina de 16 anys més alta que el Padrí i pel seu modo d'esser es molt Durana, ja coneix nostra literatura i l'escriu perfectament. En donya Catalina parlarem de Voste i ja sabia de la seva mala[l]tia.

Cordialment en Crist son vell amic.
Miquel Duran

48

Inca 4 de febrer de 1950

Estimada donya Maria Antonia Salvà. Na Maria Más me telefonar dient que era [a] Inca i que vendria a veurem, però se entornar sens visitar-me. Jo vaig suposar que me duia noves de V. sa Mare me ha dit que l'env[i]aren a demanar.

Li envii un ex[em]plar de la segona edició dels goig[s] de Maria Assumpta. La primera edició té faltes de ortografia, estan mal centrat el motlo i els blancs mal repartits. Ara crec que han quedat be en tot sentit. El senyor Bisbe, que era a Inca, fent la visita pastoral, li vaig enviar 10 exemplars i he sabut que quedà ben content, fins va dir *En la Sala Augusta le apla(ud)i(er)on mucho*.

Supòs que V. està mes be de salut perque he llegit que recità en public una poesia que ha feta al Rei en Jaume III. Jo teng un costipat fort i no vaig a Missa el[s] dies feners que era tota ma alegria, sino que [he] estat dos diumenjes sens anar-hi.

Ja sab que l'estima en Crist son amic cordial.

Miquel Duran

En la primera edició varem tirar sens que ves les derre[re]s proves.
[Adjunt hi ha un full amb els nous Goigs de Santa Maria Assumpta.]

49

Inca 9 de mars de 1950

Estimada donya Maria A. Salvà

Me ha vengut ben de nou la noticia de la mort del seu germà don Francisco, puix sabia per Vd. que anava pintava. Si per tots els de sa família ha sigut una sentida perdua, pens que serà més per V. que tota sa vida ha[n] conviscut plegats.

De part meva faci la bondat de donar el condol als seus fills, a don Antoni al seu germà, que [és] el que conec mes, i demés família.

El meu desig seria venir al funeral, però la meva vallesa a[i]xacosa, les mes de les vegades me ha [d']acompanyar, Maria la meva filla. Demà si vaig a missa, o altre dia li oferiré la missa aplican-li algunes indulgencies i la comunió.

La virtut i religiositat de D. Francisco, cal pensar de [que] és al cel o està en vies de salvació i això és un consol per qui quedam que prest ens tornarem veure entre el benaurats de la gloria. Així sia.

Son amic cordial que l'estima.

Miquel Duran

50

Inca 27 Nbre 1950

Estimada donya Maria Antònia Salvà.

En quinze dies me han fet dos homenatges. El primer en motiu de El Circulo de Arte i Cultura en motiu de comme[m]orar el primer aniversari de la seva fundació i El Circulo de Obre[r]s Catòlics per commemorar les nocces d'or, quina recenya supòs que ha lletgida amb una carta i bendició del Sr. Bisbe de Mallorca.

Per fer mon homanatge vingueren en Juan Pons i Marques, En Guillem Colom i en Moll tres autoritats literaris En Colom feu l'elogi de ma poesia i altres activitat[s] del esperit i en Pons lletgí un enfilai de poesies de Flors de roella i [uns] quants cants del poemeta de Lluch (Ara he acabat [el] cant a les creatures). Reberen moltes adhesions sens que jo hagi donat cap passa ni res a negú per obtenir-ne. Mon homenatge ha estat ben rebut pel poble. Molts d'amics meus se

han quexat perque el Circulo del Arte no les havia convidats, despres de la festa he rebut més de una do[t]cena adhesions a ca-nostre.

L'Harpa d'Inca també hi va anar a cantar l'himne de la senyera.

Les autoritat[s] [h]i eren. La presidencia se formava de jo tenguent al costat l'Arxipreste de Inca el Batle[?] el President i els Pons i Colom i Moll.

En Llorens, mon fill, en nom meu lletgí el sonet que li envié.
Totes les senyors i senyores vengueren a saludar-me concluit l'homenatge.
En desig de veure-la se despedeix cordialment son amic en Jesucrist.
Miquel Duran

Moltesgràcies per la seva adhesió que per mi va esser de les mes estimades.
[Dins el sobre hi ha una estampa en blanc i negre del Ramon Llull de Joan Sansó i el poema que ve a continuació manuscrit.]

Agraiment a donya Maria Antònia Salvà

Heu senyides flors d'honor
A ma vida vuitentina;
Ara que en plena tardor
Mon esperit ja declina.
Jo us agraeix amb amor
Vo[s]tre gentilesa fina
El sentiment no domina
de no ésser mereixador
de les vostre alabances
i sent dubtes i recances
per la vostra pleitesia
sols us diré un sol mot
que és el compendi de tot:
“que per anar a Déu sia”

Miquel Duran

[A l'arxiu de Maria Antònia Salvà hi ha una carta del Círculo de Arte y Cultura d'Inca signada pel secretari en la qual es convida Salvà a l'acte. També Salvà conserva un programa de l'acte.]

51

Inca 4 de juny 1951

Estimada amiga Maria Antonia Salvà: Li don mo[l]tíssimes gracies per la seva valiosa felicitació pel premi de la fè que'l Jurat del certamen de Palma me ha donat. Mai havia pensat poder obtenir a un premi ordinari i que aquest fos el de la fè. Un sonet a sant Francesc, remunerat en 500 ptes. Hi vaig anar per cobrar i nom de poeta dona fama i doblers.

Quina amiga que teng jo! La mateixa que l'amich Ferrà deia que era la dona més deliciosa que havia coneguda. A pesar del seu reuma dolor[os]issim ha tengut humor per felicitar-me. Gràcies! Gràcies!

Di[u]menge passat l'ajuntament d'Inca organitzà un festival en motiu de regalar llibres als alumnes de totes les escoles públiques i privades jo hi vaig assistir i me feren pujar a l'escenari, [me] daren un aplauso formidable degut al premi octengut a Palma.

Vengue a Inca el Director del Balear[es] a cercar notes per una plana dedicada a Inca a mi me demana una poesia ine[di]ta [i] li vaig donar els tres sonets dedicats a vostè.

Li haurà sabut greu? Cualque dia havien de sortir a rotlo. En una plana dedicada a Inca es molt natural que hi hagués una poesia [d']Inca.

Pregaré a Deu [que] aques[t] reuma do[loros]issim sen vagi del seu cos comple[ta]ment.

Son cordial amic
Miquel Duran

P. D. Vaig dir a mon fill Llorens demanàs en Moll un[s] quans exemplar[s] per la venta de Maria Antonia i me contestà En Moll ja no fa llibres per dedicarse tot al Diccionari cosa, que m'ho confirmà Na Catalina Ferrà.

52

Inca 3 de joriol 1951

Esimada donya Maria Antònia Salvà:

Abans que V. me escrigués jo tenia un disgust que pensava en ma consciència per lo que publicà el corresponsal de Balears de nuestra *estrecha amistad*, etc. Allo era una conve[r]sada particular i a mi no [me va] acudir que el corresponsal li daria publicitat.

Com pensava que V. tenia motius de estar disgustada de mi per la lliqueresa de ma llengua estava enfadat de mi mateix.

Llavors vaig rebre la seva carta tant afa[лага]dora per mi vaig respirà. Me felicitava pel meu escrit, lliterari, de poeta gloriós etc.

Es que la fruita de sa bondat és tanta, que rebota en tota cosa que esdevenga desagradable.

L'amic Ferrà, que tenga en la gloria, [deia] que les Beatrís i les Llaures eren les espiradores dels poetes i l'inspirada era vostè i per tant, que valien més que elles i que jo tenia [que] canviar el vers:

“Mes digna sou de la cansó selecta” i més si té en conta que sou un dó de Deu del cel baixada.

No sé qui degué corregir el vers del darrer sonet. Deia abans, “Mes digna sou de nostra poesia *floraixantt*, ara diu “Mes digna sou de nostra poesia [paraula incomprendible]. Està molt millor basta recordar El Retorn i Horabaixa i algunes poesies fetes despres dels sonets que ara no recort.

No he publicat el sonet [de] Sant Francesc perquè el Jurat se reservà el dret de la primera publicació. Els treballs en prosa no se lletgiren a l'acta del certamen, supòs que fan un llibre de tot.

He rebudes moltes felicitacions pels sonets dedicats a V. Es cercaven Balears per llet[gir]los alguns dies no es parlà d'altra cosa, i mes coincidint amb [el] certamen que jo era lloretjat.

Estit fet una calamitat quant veig que necesit dies per fer una mala carta quant en dues hores feia un article per Ca-Nostra.

Si ara sembla que [he] tengut un gran èxit en Sant Francesc, el sonet feia estona que el tenia fet i presentat a dos certaments.

Teng varies poesies en el fus que no se si acabaré si valdrà més repasar en tranquil·litat i sufrir l'asma que de cada dia es més aguda.

Molt voldria fer-li una visita els meus no volen vaja totsol i Lluchmajor es lluny i mes S'Allapassa.

El[s] amics del[s] goigs de Barcelona me han escrit que han fet un album de goig[s] tirat en paper de fill que hi han inglosos els meus de l'Assumpta per enviar al Papa. A Roma n'han fet molt de cas si havia de descriure tot el document o procés dels goigs nece[si]taria algunes quartilles mes. El Papa [ha] enviat la bendi[ci]ó apostolica al President i associats dels amics del[s] goigs.

Cordiament amb Cor de Jesús.
Miquel Duran

Sant Francesc d'Asís

Lema: Deus men el envià
Pobressó en Deu poeta i alt cantor,
de cor ferit de divina Bellesa.
Vessa a gran broll sa cèlica tendresa
en les obres de Deu, son creador.

Tota sa vida n'és un cant d'amor...
en noms gentils alaba la Pobresa;
tot cantant posa en peu civil certesa
i el L[l]op esquerp amansa llur furor.

Mostra als cencills jovenets gloses divines,
I el[s] rossinyols amb ell canten matines
I aixampla al món sos brassos paternals.

L'estbatzer martirisa la carn nua,
mes, damunt el seu cos que s'estenua
posa el Senyor cinc lla[gu]es immo[r]tals.

Miquel Duran

53

Alcudia Morey Vermei Can Serol

[Posa “Inca” i després posa “no val”] 6 agost de 1951

Estimada donya Maria Antonia Salvà. Estorjava les darreres cartes a una capseta que guart la seva correspondència quant me trob an els goigs de Santa Catalina Thomàs.

Mirau me dic a jo mateix. Ara podria publicar-los sens dir res a l'autora i li donaria una sorpresa! Ara que entre els amic[s] dels goigs i unes quantes llibreries de Barcelona en puc col·locar uns 350, i sens pensar-hi més escrip al M. I. Sr. D. Sebastià Gaià Segretari del bisbat demanant l'legencia esglesiaística enviant el goig per un agent per més seguretat.

En un temps prudencial enviy l'agent al palau li diven que la lletra està aprovada. Falta aprobar la música. Vaig dur dinero per si havia res que pagar li diuen que no, i ja me escriuran.

Tal volta volen escriure a V. o com els goigs foren premiats en un certamen volen aclarar-ho.

En tot això me semblen que els goigs al palau estan contents que se publiquin perque son de Santa Catalina i de vostè. Si a Vostè li sab greu el meu anonimat[?] renunciaria els goigs de publicar-los, per la meua part procuraré que surtin una cosa ben feta.

En tota la efusió de la meua ànima som son amic amb Cor de Jesús.
Miquel Duran

54

Alcudia 10 d'agost 1951

Estimada donya Maria Antònia:

Avui ma filla Maria me ha duita una carta de la secreteria del obispat que diu que la lletra i la música i goigs³ de Santa Catalina Tomàs han sigut aprobat[s] per les comissions nombrades, sense dir-me una paraula de la seva propietat.

Al tornar a Inca procedirem a la seva confecció que jo ho vull encert[?].

Jo estim mes estar a Inca pero, que teng de fer? Ha vengut na Francina de Barcelona amb son espòs Alfret, una veinada i una cosina i dues netes, que es com si diguéis dos angels. A tothom agra[da] veure les belleses de Mallorca.

Estic content poderli fer a V. aquest obsequi per agrair-li el cas que V. fa de les meves coses.

El seu amic cordial en el Cor de Jesús.
Miquel Duràn

3 Aquí hi ha el fragment [i la lletra han sigut] que sobra.

55

Inca 10 octubre de 1951

Estimada donya Maria Antonia Salvà:

Ja haurà tengut motiu de que[i]xar-se de mi per la tardant-se en confeccionà els goigs de Santa Catalina Thomàs. Es que hem tenguda molta feina a l'imprenta i tant mateix ha pasada la oportunitat de la festa de la Santa.

S'han fets treballs preparatius. Jo tenia l'aco[m]panyament d'En Samper li posarem però en Samper havia escrit sa música a un paper devant i de[r]rere i l'han haguda d'escriure en una cara i reduir-la perque no cabia al lloc que la vull posar.

He vist uns goigs fets pel foment de pietat catalana que [m']han agradat molt i els feré iguals.

Me digué V. que tenia una altra poesia Santa Catalina, l'envii [per]que crec que hi cabrà. Això sí, [l']hauré de [tor]nar, enviar al palau per la censura.

Esper rebre bones notícies de la salut de la familia Salvà. Cordialment son amic.

Miquel Duran

56

Encenguem la nostra llar
que quasi estava apagada.
Som a Nadal!
Cada ovella a son corral!
Sant Josep cerca posada
que va a neixer el Salvador
de la doncella Maria
com era profetisat
i de segles esperat.
Cantem villancets d'amor
Amb gran goig i alegria.
Molts anys i bones festes 1951

Miquel Durán

[El poema no du la lletra manuscrita de Duran, que ja devia tenir dificultat en escriure i només escriu la darrera línia i firma.]

Morer Vermei de Alcudia

Agost 23 de 1952

Estimada D^a Maria Antonia Salvà:

Els gogis de Santa Catalina estan a punt de tirar i li vull de[ma]nar [perdó] de la tardança que hem tenguda.

A la nostra impre[mp]ta [tenim] molt[a] de feina a fer un llibre fet per Llorens *El ingreso* que cada any en fa una [e]dició en tenia 600 de encarregats i encara havia de començar l'edició.

Havia fet pels aires de montanya un llibre de Selva en tots els balls de les tres isles en la música i els balls punters en colors que val 30 pts.

Agradava a un grupo de fra[n]cesos que volgueren [el] fessen en frances enviant a Fra[n]ça les proves, jo no deia [res] a Llorens esperant que fos passat joriol, que se fan les festes de Santa Catalina pero venguer[en] els programes de les festes patronals i les vacances dels obrers i tampoc la pogueren fer. Jo al Morer de Alcudia en ma familia que venen de Barcelona i tampoc la vui def[i]xar puis que ha venguda per mi. Quan jo no hi sigui crec que no vendran.

Farem els goigs com un[s] que n'he vist de la Mare de Deu de Lluch fet pel fome[nt] de [la] Pietat Catalana a contes d'El Massaguer se obren com un llibre.

Primera plana el clixé de la Beateta asseguda a una roca esperant que algun convent li donàs entrada dins una vinyeta i els noms dels autors.
Segona plana el[s] 15 goigs haurà de esser petita.

Tercera plana la musi[c]a de Samper amb l'acompanyament estava escrita a cada banda des paper li he hagut de cercar uns termes[?] perque passàs a una sola cara.

En la dar[rer]a plana el clixé de la font en Sant Pere i les cançons de la Mare de Santa Catalina.

Veig que aquesta carta està mal escrita però tenc peresa de tornar-la escriure. Me perdoni puis vostè ja sab que l'estima per les mol[èst]ies i atencions que V. ha tengut en mi a qui desig correspondre en la major atenció son servent i amic⁴

Miquel Duran

Inca 18 noviembre 1952

Ave Maria Puríssima

Estimada donya Maria Antonia Salvà. Na Maria Más la Mestra que me visità me digué que don Antoni el seu germà era mort.

En gran sentiment li don el condol mes sentidíssim puis seé de vostè que era el preferit dels germans per haver conviscut plegats en la infa[n]cia.

Oferiré per descans de la seva ànima una Misa i comunió.

Encare aquest fill meu no ha tengut llaguda per tirar els seus goigs. V. és millor amiga meva a qui vener i estimo com a una germana.

Suara venint en dos gaiatets, y amic de sempre.
Miquel Duran

⁴ Aquesta carta, com l'anterior, ha estat molt mala de transcriure per les especials dificultats de comprensió que té el text de Duran —que ell mateix manifesta en una de les cartes— a causa de la manca de síl·labes i paraules. Per això hem sacrificat el criteri de l'exactitud pel de la comprensió del lector.